JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-8, 2026

Methodology for Developing Research Skills in Preschool Children through Organizing Atelier Activities Based on the Reggio Approach

Eshkuziyeva Mohira Raimqul qizi
Senior Lecturer, Syrdarya Regional Center for Pedagogical Excellence

ABSTRACT

This article highlights the pedagogical potential of organizing atelier activities based on the Reggio approach to foster research skills in preschool-aged children. It analyzes aspects of the Reggio approach that focus on supporting child initiative, independent inquiry, experimentation, observation, questioning, and the expression of ideas through various mediums. The article outlines the organization of the atelier environment, the role of the educator, the methodology for the step-by-step development of children's research activities, and the expected outcomes.

Keywords

Reggio approach, atelier, preschool education, research skills, child initiative, research activity, pedagogical environment, observation, experimentation, creativity.

Reggio yondashuvi asosida atelye faoliyatini tashkil etish orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda tadqiqotchilik ko‘nikmalarini shakllantirish metodikasi.

Eshkuziyeva Mohira Raimqul qizi
Sirdaryo viloyati pedagogik mahorat markazi katta o‘qituvchisi

ANNOTATSIYA. Mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda tadqiqotchilik ko‘nikmalarini shakllantirishda Reggio yondashuvi asosida atelye faoliyatini tashkil etishning pedagogik imkoniyatlari yoritilgan. Reggio yondashuvining bola tashabbusini qo‘llab-quvvatlash, mustaqil izlanish, tajriba o‘tkazish, kuzatish, savol berish va o‘z fikrini turli vositalar orqali ifodalashga yo‘naltirilgan jihatlari tahlil qilingan. Atelye muhitini tashkil etish, pedagogning roli, bolalarning tadqiqot faoliyatini bosqichma-bosqich rivojlantirish metodikasi hamda kutiladigan natijalar bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: Reggio yondashuvi, atelye, maktabgacha ta’lim, tadqiqotchilik

ko‘nikmalari, bola tashabbusi, tadqiqot faoliyati, pedagogik muhit, kuzatish, tajriba, ijodkorlik.

KIRISH. Zamonaviy maktabgacha ta’limda bolaning intellektual va shaxsiy rivojlanishini ta’minlash bilan bir qatorda, uning mustaqil bilish faoliyatini tashkil etish, muammoli vaziyatlarni anglash, savol qo‘yish, kuzatish, tajriba asosida ma’lumot to‘plash va olingan natijalarni tahlil qilish qobiliyatlarini rivojlantirish alohida pedagogik ahamiyat kasb etmoqda. Mazkur jarayonda bolaning tabiiy qiziquvchanligi va bilishga bo‘lgan ichki ehtiyojini ta’lim jarayonining harakatlantiruvchi omiliga aylantirish muhim metodik vazifa hisoblanadi.

Maktabgacha yosh davri bolaning atrof-muhit hodisalarini bevosita kuzatish, predmet va jarayonlarning sababiy bog‘liqligini aniqlash, tajriba orqali yangi bilimlarni egallashga bo‘lgan ehtiyoji faol namoyon bo‘ladigan davrdir. Shu sababli ta’lim jarayonini tayyor bilimlarni uzatishga emas, balki bolaning faol bilish va tadqiqot faoliyatini tashkil etishga yo‘naltirish zarur. Mazkur nuqtayi nazardan Reggio yondashuvi alohida ilmiy-amaliy qiziqish uyg‘otadi. Ushbu yondashuvda bola bilimlarni tayyor shaklda o‘zlashtiruvchi subyekt emas, balki o‘z bilimini faol ravishda quruvchi, atrof-muhitni tadqiq etuvchi va o‘z tajribasini turli vositalar orqali ifodalovchi shaxs sifatida qaraladi. Reggio pedagogikasida atelye bolalarning ijodiy faoliyatini tashkil etish bilan cheklanmay, ularning kuzatish, tajriba, izlanish va refleksiv faoliyatini qo‘llab-quvvatlovchi maxsus pedagogik makon sifatida namoyon bo‘ladi.

Tadqiqotchilik ko‘nikmasi maktabgacha yoshdagi bolaning bilish faoliyatida muayyan muammoni aniqlash, savol shakllantirish, taxmin ilgari surish, obyekt yoki hodisani kuzatish, tajriba o‘tkazish, natijalarni taqqoslash, tahlil qilish va o‘z xulosasini ifodalash imkonini beruvchi o‘zaro bog‘liq amaliy-intellektual harakatlar majmui sifatida talqin qilinishi mumkin.

Mazkur ta’rifdan kelib chiqib, maktabgacha yoshdagi bolalarda tadqiqotchilik ko‘nikmalarining quyidagi tarkibiy komponentlarini ajratish mumkin:

– **motivatsion komponent** — bilishga qiziqish, savol berishga ehtiyoj va yangi hodisalarni o‘rganishga ichki motivatsiya;

– **kognitiv komponent** — obyekt va hodisalarni kuzatish, taqqoslash, guruhlash, sabab-oqibat munosabatlarini anglash;

– **operatsion-faoliyat komponenti** — muammoni aniqlash, faraz ilgari surish, tajriba va amaliy sinovlarni amalga oshirish;

– **refleksiv-kommunikativ komponent** — olingan natijalarni anglash, o‘z faoliyatini baholash, xulosalarni og‘zaki, grafik, konstruktiv yoki badiiy vositalar orqali ifodalash.

Shunday qilib, tadqiqotchilik ko‘nikmalarini shakllantirish faqat tajriba o‘tkazishni o‘rgatish bilan chegaralanmaydi. U bolaning **“savol — faraz — harakat — kuzatuv — natija — xulosa — refleksiya”** ketma-ketligidagi yaxlit bilish faoliyatini tashkil etishni nazarda tutadi.

Reggio yondashuvining muhim konseptual xususiyatlaridan biri — bolaning kompetent va faol subyekt sifatida e’tirof etilishidir. Bunda pedagogik jarayon bolaning qiziqishlari va tashabbuslari asosida quriladi. Pedagog bolaning faoliyatini bevosita boshqaruvchi emas, balki uning tadqiqot jarayonini qo‘llab-quvvatlovchi hamkor sifatida ishtirok etadi. Atelye esa mazkur yondashuvning amaliy jihatdan namoyon bo‘lishiga xizmat qiluvchi muhit sifatida qaraladi. Unda turli tabiiy, badiiy, konstruktiv va qayta ishlanadigan materiallarning mavjudligi bolaga o‘z g‘oyalarini tajriba orqali tekshirish imkonini beradi.

Atelye faoliyatining tadqiqotchilik ko‘nikmalarini shakllantirishdagi metodik imkoniyati quyidagi mexanizm orqali namoyon bo‘ladi:

qiziqishning paydo bo‘lishi → muammoli vaziyat → savolning shakllanishi → faraz → material va usulni tanlash → tajriba → kuzatuv → natijani qayd etish → muhokama → xulosa → yangi savol.

Ushbu bosqichli jarayonning muhim jihati shundaki, tadqiqot yakuniy javob bilan tugamaydi. Olingan natija yangi savol yoki yangi muammoning yuzaga kelishiga asos

bo‘lishi mumkin. Bu esa bolaning tadqiqotchilik faoliyatini uzluksiz rivojlantirish imkonini beradi.

Reggio yondashuvi asosida atelye faoliyatini tashkil etishda metodik jarayonni shartli ravishda to‘rt bosqichga ajratish mumkin.

1. Muammoli-qiziqtiruvchi bosqich – mazkur bosqichda bolaning tabiiy qiziqishidan kelib chiqadigan muammoli vaziyat yaratiladi. Pedagog tayyor savol yoki javobni taqdim etish o‘rniga bolaning o‘z savolini shakllantirishiga imkon beradi.

Masalan, atelyeda turli tabiiy materiallar — barg, tosh, yog‘och, qog‘oz va suv joylashtiriladi. Bolalarga:

“Ushbu materiallarning suvdagi holati qanday o‘zgaradi?”

kabi muammoli vaziyat taklif etiladi.

Bunda asosiy maqsad bolaning tayyor javobni topishi emas, balki kuzatish obyekti va tadqiqot muammosini anglashidir.

2. Izlanish-eksperimental bosqich – ushbu bosqichda bolalar o‘z farazlarini ilgari suradilar va ularni amaliy faoliyat orqali tekshiradilar. Pedagog faoliyatni nazorat qilishdan ko‘ra, bolalarning mustaqil tanlovlarini qo‘llab-quvvatlaydi.

Masalan:

- “Qaysi material suvda qoladi?”
- “Qaysi material suvni ko‘proq shimadi?”
- “Nima uchun shunday bo‘ldi?”
- “Buni yana qanday tekshirish mumkin?”

kabi savollar tadqiqot faoliyatini chuqurlashtiradi.

3. Interpretatsion-refleksiv bosqich – bolalar tajriba davomida olingan natijalarni o‘zlariga qulay ifoda vositalari orqali qayd etadilar. Bu rasm, sxema, kollaj, belgilar, konstruksiya, og‘zaki hikoya yoki boshqa ijodiy mahsulot ko‘rinishida bo‘lishi mumkin.

Mazkur bosqich Reggio pedagogikasidagi bolaning o‘z fikrini turli “ifoda tillari” orqali namoyon etish tamoyiliga mos keladi.

4. Kommunikativ-xulosaviy bosqich – yakuniy bosqichda bolalar o‘z kuzatuvlari va xulosalarini guruh bilan baham ko‘radilar. Pedagog bolalarning fikrlarini solishtirish, dalillar asosida fikr yuritish va yangi savollarni shakllantirishga ko‘maklashadi.

Bu bosqichda “Nimani aniqlading?”, “Buni qanday bilding?”, “Sening taxmining tasdiqlandimi?”, “Yana nimalarni tekshirish mumkin?” kabi refleksiv savollardan foydalanish maqsadga muvofiq.

Reggio yondashuvi asosida atelye faoliyati orqali tadqiqotchilik ko‘nikmalarini samarali shakllantirish uchun quyidagi pedagogik shart-sharoitlarni ta’minlash zarur:

1. **Tadqiqotga yo‘naltirilgan rivojlantiruvchi muhitni yaratish.** Atelyeda bolaga mustaqil faoliyat yuritish uchun yetarli miqdorda va xilma-xil materiallar taqdim etilishi lozim.
2. **Bola tashabbusini pedagogik jihatdan qo‘llab-quvvatlash.** Bolaning savoli yoki farazi noto‘g‘ri deb baholanmasdan, uni tajriba orqali tekshirishga yo‘naltirilishi zarur.
3. **Ochiq turdagi savollardan foydalanish.** “Bu nima?” kabi reproduktiv savollardan ko‘ra, “Nima uchun?”, “Qanday qilib?”, “Agar... bo‘lsa nima bo‘ladi?” kabi izlanishga undovchi savollar ustuvor bo‘lishi kerak.
4. **Tadqiqot jarayonini hujjatlashtirish.** Bolalarning savollari, farazlari, faoliyat jarayoni va natijalarini fotosurat, yozuv, chizma va boshqa vositalar orqali qayd etish ularning rivojlanish dinamikasini kuzatish imkonini beradi.
5. **Individual va jamoaviy tadqiqotni uyg‘unlashtirish.** Bola avvalo o‘z farazini shakllantirishi, keyinchalik tengdoshlari bilan uni muhokama qilishi va umumiy xulosaga kelishi uchun sharoit yaratilishi lozim.

Reggio yondashuvi asosida atelye faoliyatini tashkil etish metodikasining ilmiy-amaliy ahamiyati shundaki, unda maktabgacha yoshdagi bolaning tabiiy qiziquvchanligi tadqiqot faoliyatining boshlang‘ich manbai sifatida qabul qilinadi. Atelye muhiti esa mazkur qiziqishni amaliy izlanishga aylantiruvchi pedagogik vosita vazifasini bajaradi. Mazkur metodika orqali bolaning faqat alohida bilish operatsiyalari emas, balki

tadqiqotchilik faoliyatining o‘zaro bog‘langan komponentlari rivojlantiriladi. Natijada bola “bilimni qabul qiluvchi” pozitsiyasidan “savol qo‘yuvchi va javobni izlovchi” pozitsiyasiga o‘tadi.

XULOSA

Reggio yondashuvi asosida atelye faoliyatini tashkil etish maktabgacha yoshdagi bolalarda tadqiqotchilik ko‘nikmalarini shakllantirishning pedagogik jihatdan istiqbolli vositalaridan biridir. Mazkur jarayon bolaning qiziqishini aniqlash, muammoli vaziyat yaratish, savol va farazlarni shakllantirish, tajriba o‘tkazish, natijalarni qayd etish, muhokama qilish va xulosa chiqarish kabi o‘zaro bog‘liq bosqichlar asosida tashkil etilganda samarali natija beradi.

Tadqiqot natijasida shuni ta’kidlash mumkinki, atelye faoliyatining samaradorligi faqat uning moddiy jihozlanganlik darajasi bilan emas, balki bolaga tanlash, sinab ko‘rish, xato qilish, qayta urinib ko‘rish, savol berish va o‘z xulosasini mustaqil shakllantirish imkoniyatining yaratilishi bilan belgilanadi.

Shu bois Reggio yondashuvi asosida atelye faoliyatini tashkil etish metodikasini maktabgacha ta’lim tashkilotlarida tadqiqotchilikka yo‘naltirilgan ta’lim muhitini shakllantirishning pedagogik mexanizmlaridan biri sifatida qarash mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Edwards C., Gandini L., Forman G. *The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia Experience in Transformation*. — Santa Barbara: Praeger, 2012.

2. Rinaldi C. *In Dialogue with Reggio Emilia: Listening, Researching and Learning*. — Routledge, 2006.

3. Gandini L. *The Atelier: A Conversation with Vea Vecchi*. — Reggio Children.

4. Vecchi V. *Art and Creativity in Reggio Emilia: Exploring the Role and Potential of Ateliers in Early Childhood Education*. — Routledge, 2010.